

vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Izdano dnevno razen sobot, nedelj in praznikov.

PROSVE TA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori:
2657 S. Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXVII Cena lista je \$5.00 Entered as second-class matter January 16, 1923, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., četrtek, 23. avgusta (August 23), 1934, Subscription \$6.00 Yearly STEV.—NUMBER 165 Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Komentarji

Najnovejši Hitlerjev švindl

"Ljudsko glasovanje" v Nemčiji zadnji nedeljo je bilo najhujša politična sleparija našega časa. Glasovanje — kakor prej — je bilo enostransko in pod največjim terorjem. Vsa propaganda je bila na eni strani — skrajno teatralna in nasilna — dočim ni bilo druge strani nič. In rezultat je bil določen že vnaprej!

Vse komedije pri tem glasovanju je bil v tem, ker so nemški volilci imeli zaključiti nekaj, kar je bilo že zaključeno. Hitler je takoj po Hindenburgovi smrti polastil predsedništva države in v dokler ima na svoji strani javne čete, svojo "schutztruppe" in državno armado — nikogar v Nemčiji, ki bi mu ne hotelo to vzeti; kljub temu je izvedel komedijo in teroriziral milijone Nemcev, da so priključili k temu njegovemu činu.

To je ponovni dokaz, da je Hitler največji komedijant v naši dobi. Če bi bil odkrit diktator, ne bi potreboval teh komedij. Enostavno bi ukazal: Takle je in tako bo pa mirna Bona! Jaz sem zdaj vse: predsednik in kancelar, parlamentni vodja, najvišji poveljnik in najvišji rabelj — in kdor se upa, naj sede na moje mesto!

Toda Hitler ni imel korajže, da bi to rekel. Rajši se je poslužil gorastnega sleparije. Tik od glasovanjem je dal objaviti nekak Hindenburgov "testament", kateremu nihče ne verjame, in na temelju tega poroke je diktiral volilecem, naj glasujejo za nekaj, kar je že zaključeno in se ne sme izpremeniti.

Osemindeset milijonov Nemcev mu je priklimalo. Ko so milijoni je takih, ki so priklimali iz strahu? Ameriški pravoslavci je vprašal nekega Nemca, kako je volil. "Oh, volim sem 'ja'. Čemu bi imel 'sit' ali 'ne'?" Čemu bi imel "sit" ali "ne", ko je pa vseeno, kako glasoval? — ko je vse skupaj velik šindl" je bil odgovor. Takih milijonov volilcev je ostalo doma; ne imeli korajže, da bi se priključili prvim štirim milijonom, ki so volili "ne". Domala milijon volilcev je pa šlo na volišče v žaro — prazno glasovanje. Tu je dokaz, da je v Nemčiji osem milijonov ljudi, ki ne puste diktirati od šeme Hitlerja. Oni štirje milijoni in tisoč, ki so glasovali "ne", so danes največji junaki v Nemčiji. Brez dvoma so to delavci, socialisti, komunisti, a tudi katoliki, ki so jezni na Hitlerja, ker je dal ustreliti voditelja katoliške akcije dr. Klausnerja.

Dobro bi bilo, da Hitler uprimeri to komedijo vsakega politika. Bo vsaj videl, kako narašča armada njegovih nasprotnikov v Nemčiji. V ostalem ne najdemo Hitlerja misliti, da je s svojo plebsitom koga potegnil nazaj Nemčije.

Roparji ugrabili \$427,000

Brooklyn, N. Y. — Največji rop v zgodovini New Yorka je bil izvršen v torek, 21. t. m. so 12 banditov pri belem noči napadli avtomobil United States Trucking korporacije in ugrabili za \$427,000 v gotovini. Roparji so bili namenjeni za izsleditve. Na truku je bila opremljena straža, toda roparji so izkoristili svoj čin s precizno in izurjenostjo ter tako

DEKADENCA V MELLONOVEM KRALJESTVU

Mellon je plačal poldrug milijon za sliko, njegovi delavci se morajo pa boriti za kruh

Pittsburgh. — Nekaj dni po izbruhu stavke pri Mellonovi Aluminijum kompaniji je prišla iz Evrope vest, da je bogati avtokrat Andy Mellon kupil za poldrugi milijon dolarjev Rafaelovo sliko "Madona hiše Alba". S tem denarjem bi multimilijonar lahko zvišal plače 10,000 stavkarjem vsakemu za tri dolare na teden skozi vse leto.

"Patron" umetnosti in izkoriščevalec delavstva — navadno gre to dvoje skupaj. Mellon je s to kupčijo le ponovno potrdil to pravilo. Za luksuz mu ne manjka denarja. Za eno sliko umetnika, ki je že stoletja mrtve, izda poldrug milijon tako brezskrbno kakor bi delavska gospodinja kupila štruco kruha.

Vse drugače je pa s plačevanjem delavcev. Proti pol centu poviška na uro se bo Mellon tepel z vsemi sredstvi — slično delajo tudi drugi izkoriščevalci. In medtem ko zalaga svoje razkošne rezidence z dragimi slikami in drugimi umetninami, pa zahteva, da žive njegovi delavci v breznicah in kolibah ter jim noče priznati niti najelementarnejše pravice — pravice do organizacije.

V sedanjih stavki pri Aluminijum kompaniji noče nič slišati o kaki kolektivni pogodbi. Niti vlada s svojim "new dealom" ga ne more v to prisiliti. Vsa pogajanja so na mrtvi točki in izgleda, da hoče Mellon stavkarje iztrdati. Na to tudi računa, ker ima baje za tri in pol leta aluminija v zalogi.

Njegova strateška poteza v tem boju je trditve, da se drži — pravilnika. Pravilnik, ki je najslabši, kar so jih "newdealerji" potrdili — sestavila in predložila ga je Mellonova Aluminijum kompanija — faktično pomeni nižje plače kakor so bile v veljavi pred pravilnikom. Razlika je približno pet centov na uro. In držati se tega pravilnika faktično pomeni znižanje minimalnih plač za pet centov na uro.

Prav vsled tega je izbruhnila stavka. NRA je odobrila Mellonov pravilnik kljub protestu delavcev. V veljavo je stopil pred enim mesecem. In ker družbi daje pravico znižanja minimalnih — in tudi drugih — mezd, je proti tej možnosti izbruhnila stavka. Družbi, ki ima monopol, daje tudi druge ugodnosti, na primer premeštev delavcev iz departmeta v departmet in jim plačevati začetniške ali "učenceve" plače, ki so še nižje ko minimalne.

In da bo Mellon lahko kupoval drage slike in s svojo družino in prijatelji živel bolj razkošno kakor vsi potentati skupaj v preteklosti, je absolutno proti temu, da bi se njegovi sužnji organizirali.

Philadelphia postala mesto najemnikov

Philadelphia, Pa. — Philadelphia, ki je bila poznana v svetu kot mesto domov, je postala mesto najemnikov.

Od 1. 1925 je skoro ena tretjina malih posestnikov izgubila svoje domove in sodnijske prodaje za dolgeve se nadaljujejo.

Delna zmaga tekstilnih delavcev

Rossville, Ga. — Stavka delavcev pri Richmond Textile Co. je bila te dni končana s posredovanjem vladnega delavskega odbora. Obe stranki sta pristali na kompromis, ki je prinesel delavcem nekaj pridobitev.

brzo, da so bili strážniki brez moči, nkar so zločinci zbežali v tih avtih brez sledu.

Johnson, glava NRA, dobil batino od NRA!

Donovan, ki ga je Johnson vrgel na cesto, mora biti sprejet nazaj v službo, je razsodil delavski odbor

Washington, D. C. — General Johnson, administrator NRA, ki že poldrugdo leto tolmači delavsko sekcijo 7-A, je v torek izvedel, da je on sam kršil to sekcijo, ko je v zadnjem juniju odslavlil Johna L. Donovana, predsednika unije federalnih nameščenec pri upravi NRA.

Donovan, ki je bil odslovljen zaradi svojih unijskih aktivnosti, se je pritožil na višjo instanco in Johnson je "pojasnil", da je Donovan len in nesposoben uradnik. Donovan je služboval kot tehnični svetovalec v uradu delavskega posvetovalnega odbora. Stvar je končno prišla pred delavski odbor, ki je zadevo natančno preiskal in zavrgel Johnsonov zagovor na celi črti. Odbor je dognal, da je Johnson odslavlil Donovana iz osebnega maščevanja, ker je Donovan nekaj dni prej vodil protestno delegacijo v njegov urad zaradi odslavljenega nekega drugega nameščenca.

Odkod odbora je bil, da Johnson ni imel upravičenega vzroka za odslavljenje Donovana in vzeti ga mora nazaj v službo.

Mussolini in Schuschnigg sklenila tajni pakt

Italija in Avstrija sta se obvezali za vzajemno vojaško pomoč. Avstrijski kancelar obiskal ekscesarico Cito

Florenca, Italija, 22. avg. — Konferenca med Mussolinijem in avstrijskim kancelarjem dr. Schuschniggom je bila sinoči zaključena. Uradno naglašajo, da sta se domenila, da bo Italija skrbela za trajno neodvisnost Avstrije, privatna poročila se pa glase, da sta sklenila tajni vojaški pakt, na podlagi katerega bosta Italija in Avstrija pomagali druga drugi z orožjem, kadarkoli bo to potrebno.

Po konferenci je dr. Schuschnigg odpotoval v Reggio, kjer se nahaja bivša avstrijska cesarica Cita pri svojih sorodnikih. Iz tega se lahko sklepa, da sta Mussolini in Dollfussov naslednik sklepala tudi o vzpostavitvi habsburške dinastije v Avstriji.

Oblasti prijele socialistar za "prekucustva"

Hillsboro, Ill. — Nadaljujoč kampanjo represije so tukajšnje oblasti prijele tudi Johna Jurkanina, organizatorja Socialistične mladinske lige. Obtožile so ga "zarote za prevrat vlade" — razdajal je neke socialistične letake! Z njim vred sta bila aretirana tudi John Pansick in Frank Mucci, toda brez kake obtožbe.

Fašistična strahovlada v Hillsboru je tako učinkovita, da ni noben tukajšnji odvetnik hotel prevzeti obrambe.

Podvojen židovski bojkot Nemčije

Zeneva, 22. avg. — Tretji svetovni židovski kongres je zaključil, da v bodoče se mora židovski bojkot nacistične Nemčije podvojiti. "Ne pozabimo, da je Hitler največji sovražnik judovstva!" je bil sklep.

Klavniški delavci podpisali pogodbo

San Jose, Cal. — Delavci, ki so upošleni v tukajšnjih klavnicah, so te dni podpisali pogodbo z delodajalci, ki določa višje mezd v vseh departmentih.

Delavska zmaga

Bremerton, Wash. — Nad sto delavcev v tukajšnji usnjarni se je vrnilo na delo po kratki stavki, s katero so prisilili kompanijo na priznanje unije in višje mezd.

THOMAS IN BROWDER O ENOTNI FRONTI

Oba vidita možnost za slično zbližanje ameriških komunistov in socialistov ko v Franciji. — Mladinski kongres kretil na levo

New York. — (FP) — Do sličnega zbližanja med socialisti in komunisti kakor je prišlo v Franciji in v nekaterih drugih državah mogoče pride tudi v Ameriki. Vsaj to je bilo razvidno iz govora Normana Thomasa in Earla Browderja na konvenciji Mladinskega kongresa v tem mestu.

"Skupna akcija med socialisti in komunisti v Franciji na podlagi minimalnega programa je dobra stvar," je med drugim rekel Thomas, vodja ameriških socialistov. "Uverjen sem, da je nekaj sličnega in na podobnem sporazumu mogoče tudi v Ameriki."

O tem vprašanju bo razpravljala eksekutiva socialistične stranke na seji v Milwaukeeju prve tri dni v septembru. Thomas je dal razumeti, da bo eksekutiva mogoče sprejela ponudbo komunistične stranke za skupno akcijo — če bo slednja prenehala z napadi na socialiste in s cepitvijo delavstva.

"Glavna moč vsake vlade zavisi predvsem na njeno zmoglost, da zavaja ljudstvo," je izjavil Thomas. "Naše upanje pa leži v organizirani sili za dosego planirane človeške družbe."

Earl Browder, tajnik in glavni vodja ameriške komunistične stranke, je pozdravil Thomasovo stališče in poudaril, "da je ujedinjenost dobra le proti neki stvari — na primer proti fašizmu ... Kljub vsem diferencam je dovolj podlage za skupno akcijo."

"Enotne fronte" so se komunisti do zadnjega časa posluževali po navodilih iz Moskve v prvi vrsti kot sredstvo za "uničenje social-fašistov (socialistov)." V Franciji so se tem manevrom odpovedali vsaj na papirju in so izgledali, da se tudi ideološko odpovedo tej taktiki. Tudi v Avstriji je prišlo do sporazuma med komunisti in socialisti in do neke meje tudi v Španiji.

V tem pravcu se je vrnil tudi mladinski kongres, na katerem je bilo zastopanih 121 študentovskih in mladinskih organizacij vseh barv — od Y. M. C. A. do socialistov in komunistov. Ultra-konservativno krilo pod vodstvom miss Viole Ilme, organizatorice konvencije, se je sicer odcepilo — odšlo je 30 delegatov, češ, da ne marajo zborovati s — komunisti. Ilma je hotela sama nastavit konvencije odbore. Ker se je večina temu uprla, je s svojimi privrženci zapustila dvorano in zborovalce proglasila za — prekucuhe.

Unija osvojila militanten program

Izrekla se je za socialno zavarovanje in skrajšanje delovnika

Salt Lake City, Utah. — The International Union of Mine, Mill & Smelter Workers, v katero je prišlo novo življenje po uveljavitvi NRA, je sprejela radikalno platformo na svoji konvenciji, ki se je vršila v tem mestu.

Njen program vključuje zavarovanje proti brezposelnosti, starostno pokojnino in delovni teden 30 ur. Na konvenciji so govorniki silovito bláslili reprezentante velebiznisa, ki so aktivni v kampanji, da se brezposelnim delavcem, ki prejema podporo, odvzame volilna pravica.

Na konvenciji je bilo tudi podano poročilo, da se je število članstva podesetorilo v teku enega leta.

Minneapolis stavka končana s kompromisi

Tvrde vzamejo nazaj vse stavkarje brez razlike, unija je pa dovolila, da se volitev zastopnikov udeleže tudi "notranji delavci". Sporazum glede mezd. Governor Olson je takoj odpravil obsedno stanje. Stavka je trajala pet tednov

Župnik Coughlin se je razkoračil v Chicagu

Bil je gost legije, a dal je legiji malo popra; hvalil in kritiziral je Roosevelta

Chicago. — Čikaška podružnica Ameriške legije je imela zadnji torek svoj "dan amerikanizma" na razstavi in je povabila znanega katoliškega župnika in radio pridigarja Coughlina iz Detroita, naj bo njen glavni govornik na dvoru Palače držav na razstavišču. Poveljnik legije, ki ga je predstavil, je naznanil, da bo father Coughlin govoril o amerikanizmu, toda father je govoril o vseh mogočih predmetih in lopnil je tudi po legiji sami, češ, da ne vodi prav svoje kampanje proti komunizmu in drugemu radikalizmu.

Večji del njegovega govora je bilo hvalisanje "new deala", kar legionarjem spet ni bilo prav, kajti Ameriška legija je v sedanjih svojih "križarskih vojnih" pozvana, da brani ustavo pred "new dealerji". Govoril je o "pismarjih in farizejih", ki napadajo politiko Roosevelta, v isti sapi je pa Coughlin sam kavalnil Roosevelta zaradi skrčenja farmerskih pridelkov in pobijanja mladih prašičkov, kar je proti "krščanskim načelom". To je izkazalo gromovit aplavz med legionarji, ki so malo prej motili svojega govornika z buuu-klicji.

Glede radikalizma je rekel, da mora legija prej vedeti, kaj je vzrok, da se je pojavil komunizem in ostali radikalizem v Ameriki. Vzrok je v kapitalističnih razmerah! Legija mora obenem pobijati te razmere, če hoče pobiti radikalizem, drugače bo njen boj puho donkišotstvo, ki se bori z vetrom. Če se hoče legija boriti za ustavo, naj zahteva nacionalizacijo rezervnega sistema.

Coughlin je pokazal nedeljsko številko čikaške Tribune, kjer je slika, kako Ameriška legija ščiti ameriško ustavo. Rekel je, da je ta slika hinavska, kajti Tribune zahteva boj za ustavo in klicje legijo na pomoč, sama pa hoče, da so rezervne banke v privatnih rokah, med tem ko ustava določa, da edino kongres razpolaga z izdajanjem ameriškega denarja.

Velika zmaga kanadskih delavcev

Montreal, Kanada. — Nadaljnjo veliko zmago v tem mestu sta izvojevali International Ladies' Garment unija in Amalgamated Clothing Workers. Okrog pet tisoč članov teh unij je zastavkalo v oblačilnih tovarnah, ker so delodajalci odklonili zahteve glede zvišanja mezd in krajšanja delovnika.

Pri pogajanjih za končanje spora je posredoval tudi župan Houde. S svojo taktiko je dosegel, da so delodajalci pristali skoro na vse zahteve stavkarjev, nakar so se slednji vrnili na delo.

Stavka religijnih delavcev v Milwaukeeju

Milwaukee. — Skraj 10,000 religijnih delavcev je tukaj zastavkalo pod vodstvom Workers Committee on Unemployment. Zahtevajo \$15 tedenskega zaslužka za samce in \$25 za družinske očete, raztegnitev odškodninskega zakona na religijne delavce in črtanje takozvanega "pauper" ali "beraškega" zakona. Po tem zakonu se mora oseba proglasiti za čeraca, predno dobi kako vladno podporo.

"Nacifikacija zakonika" pomeni, da bodo odpravljene vse primere rimskega prava in veljalo bo le "čisto nemško pravo".

Hitler poparjen, ker Nemčija še noče biti enotna

Velika opozicija mu dela skrbi. Kako pridobiti nasprotnike, je zdaj vprašanje. Nacifikacija kazenskega zakonika

Berlin, 22. avg. — Nemški fašistični poglavarji ne morejo skriti poparjenosti zaradi dejstva, da je 12 odstotkov nemških volilcev zadnji nedeljo volilo proti Hitlerju oziroma pokazalo svoje nasprotstvo s pasivno resistenco. Stoodstotnega "ja", za katerega je režimska propaganda napela vse sile, ni bilo. Nacifski voditelji se tudi zavedajo, da je bilo med 38 milijoni Nemcev, ki so glasovali "ja", več milijonov hinavskih glasov, na katere se ne morejo zaneati; koliko milijonov je takih Nemcev, ne ve nihče.

Naciji so zdaj napovedali "veliko kampanjo za pridobitev opozicije". Kako bodo to dosegli, zlepa ali zgrda, niso povedali. Cele armade agitatorjev pojdejo v ona mesta, ki so dala največ protivnih glasov.

Pruski justični minister Rietsch je tudi napovedal nacifikacijo kazenskega zakonika. Rekel je, da smrtna kazen je "absolutno potrebna", ampak v bodoče bo nekim zločincem dano na izbero, na kak način hočejo umreti; dovoljeno jim bo, da lahko izvrše samomor s strupom ali ustrelitvijo. Zaporne kazni, ki so danes "odmor" v večini slučajev, bodo posotrene. Jetniki bodo "moral občutiti zapor", zato bodo zaprti v temnih celicah, ležali bodo na trdih ležalcih in morali se budo postiti.

"Nacifikacija zakonika" pomeni, da bodo odpravljene vse primere rimskega prava in veljalo bo le "čisto nemško pravo".

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
CLASNO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene
National Benefit Society
Narodnina: za Zdravne drave (Izven Chi-
cago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 na pol
leta; \$1.50 za detet leta; za Chicago in Cincero
\$7.50 na celo leto, \$3.75 za pol leta; za in-
ternacijo \$9.00.
Subscription rates: for the United States
(except Chicago) and Canada \$6.00 per year, for
Chicago and Cincero \$7.50 per year, foreign
countries \$9.00 per year.
Cena oglasa po dogovoru. — Rokopis ne se
vraca.
Advertising rates on agreement. — Manu-
scripts will not be returned.
Naslov za vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
1667-88 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Domač drobiž

Obiski razstave
Chicago. — Čikaško razstavo
in urad SNPJ so obiskali: Anna
Kopesc in njen sin Raymond,
Bingham Canyon, Utah.

Dva nova grobova v Penni
Sygan, Pa. — V teku štirih dni
sta bila dva slovenska pogreba
v tej naselbini. Prvi je umrl Ja-
kob Drobne, star 45 let in do-
ma iz St. Jurja nad Kumom. V
Ameriki je bil 22 let in tu za-
pušča ženo, tri sinove in tri hče-
re. Dalje je umrl Pavel Dolenc,
star 70 let in doma iz Vavé pri
Poljanah nad Skofjo Loko. V
Ameriki je bil 41 let, bil je vdo-
vec in tu zapuša več sorodni-
kov.

Se eden grob
Westmoreland City, Pa. — Tu
je umrla Katarina Šust v visoki
starosti 92 let, doma iz Žalije
pri Poljanah. Tu zapuša hčer
in več vnukov ter pravnukov.

Smrtna kosa v starem kraju
Calumet, Mich. — George Stra-
šek, član društva št. 390 SNPJ,
je prejel žalostno vest, da je v
St. Petru pri Rogoški Slatini na
Stajerskem umrl njegov oče v
starosti 87 let. V Ameriki zapu-
ša enega sina, v starem kraju
pa štiri sinove in pet hčera.

Se ena konvencija
Joliet, Ill. — Tu zboruje ta te-
den redna konvencija društva
Svete družine. Vseh zborovalcev,
gl. odbornikov in delegatov, je
31.

Relifna agentura podprla delodajalce

**Odklonila je podporo izprtim
delavcem**

Grand Rapids, Mich. — Zopet
ena michiganska korporacija,
velika sovražnica organizirane-
ga delavstva, hoče s pomočjo re-
lifne agencije, ki trosi vladni de-
nar, prisiliti stavkajoče delavce
na kapitulacijo.
Uradniki okraja Ottawa so
namreč odklonili podporo delav-
cem, ki jih je izprla Wyn Trans-
fer Co., češ, da je ne potrebuje-
jo, ker lovijo ribe v Michigan-
skem jezeru. Unijski uradniki
pravijo, da je ta izjava samo
pretveza in da je pravi vzrok
želja, da se delavce izstrada in
tako prisilili na pokorščino.

Ta družba je odslavila delav-
ce, ko so postali člani krajevne
unije voznikov. Zadeva je bila
potem predložena vladnemu de-
lavskemu odboru, medtem pa so
delavci apelirali na relifno a-
gencijo za podporo. Kmalu na-
to je vladni odbor odločil, da so
odslavljeni delavci "žrtve nepra-
vične diskriminacije" in odre-
dil, da jih mora družba ponovno
uposliti. Delodajalci so ta od-
lok enostavno ignorirali, z-
ato pa je bilo delavcem povedano,
da ne morejo pričakovati na-
daljnje podpore od relifne agen-
cije.

Ta očitna kršitev regulacij je
izvala protest, ki je bil poslan
narodni relifni administraciji v
Washington. Ko se je primeril
slični slučaj v okraju Kent, je
Harry L. Hopkins, administra-
tor narodnega relifa, podal iz-
javo, da so stavarji upravičeni
do podpore toliko časa, dokler
kaka vladna agencija ne razgla-
si, da je njih stavka nelegalna.
Od tistega časa ni bilo več ni-
kakih neprilik v okraju Kent in
organizirano delavstvo pričaku-
je tudi proti uradnikom okraja
Ottawa, ki pomagajo družbi v
boju proti izprtim delavcem.

Glasovi iz naselbin

Zanimivo beležke iz ranih krajev

**Majhna slika "demokracije" v
južnem Illinoisu**
Springfield, Ill. — V svrhu upo-
salitve brezposelnih rudarjev juž-
no od Springfielda, je zvezna
vlada financirala napeljavno vo-
dovoda iz umetnega jezera pri
Springfieldu do Girarda.

Delo je vlada oddala privat-
nim podjetnikom. Podjetnik, ki
gradi oziroma vodi delo v Au-
burnu in okolici, je uposil brez-
poselne rudarje in plača jim po
50c na uro, dočim podjetnik, ki
vodi isto delo v Springfieldu in
okolici, plača za isto delo po 55c
na uro, kar je unijska plača za
navadne delavce (common la-
bor), in ako je vlada sama di-
rektno uposila brezposelne pri
kakem delu, je istotako plačala
težake po 55c, kar je unijska
lestvica.

Delavcem v Auburnu in oko-
lici se to ni dopadlo in izbruh-
nila je stavka, ki je za nekaj časa
bila popolna. Podjetnik pa je ta-
ko dobil na svojo stran ameri-
ške legionarje in neizkušene
mlade fante, ki so ogorčeno pro-
testirali proti temu, da bi delavci
uposleni pri delih, katere fi-
nancira zvezna vlada, odšli na
stavko, ker "to je nasilje proti
zvezni vladi" in so pritisnili na
domačo policijo, da je "komu-
niste" aretirala. Poleg tega so
poslali na oblasti peticozijo z 200
podpisi, da naj te prekuce, ki
si upajo toliko, da zahtevajo 55c
plače na uro za kopanje vodovod-
nih jarkov, najstrožje kaznujejo.
Bili so aretirani in odvedeni v
zapore v Springfieldu; varščina
je bila postavljena za vsakega
\$5,000 in zagovarjati se bodo mo-
rali pred veleporoto.

Oblasti so pa najbrže sprevi-
dele, da je vseeno to nekoliko
preveč in so znižale pozneje var-
ščino na \$2,000 za vsakega.
Med aretiranimi je tudi neki
slovenski fant, ki je menil, da je
vendar krivično, če so delavci u-
posleni pri istem delu in odda-
ljeni le nekaj milj, dobili 5c več
na uro, četudi vlada financira
vse delo.

Obeta se zelo zanimiv proces.
Obtožence bosta zagovarjala dva
odvetnika, ki sta sklenila to za-
vedno magari prignati do najviš-
jega zveznega sodišča. Splošno
mnenje pa je, da bodo večinoma
vsi oproščeni in mogoče le oni,
ki so pozvali na stavko, nekoliko
kaznovani. — Poročevalec.

O vseslovanskem slavlju
Wheatland, Pa. — Proslave 30-
letnice Slovenske narodne pod-
porne jednote in društvene ve-
selice ter pikniki po vseh nase-
lbinah Pennsylvanije so tako šte-
vilne, da človeka postavijo v
zmedo, toliko jih je. In vse so
dobro obiskane ter tudi uspešne.
Iz vseh naselbin pošiljajo v
Prosveto dopise, ki nam pripo-
vedujejo o veseljih novicah in
proslavah jednotinega jubileja.
Povsod prirejajo izlete in vese-
lice v počast spominu jednotine
30 letnice. To je nekaj vsega,
nekaj velikega in važnega po-
mena za organizacijo samo in za
njeno članstvo. In povsod bi člo-
vek rad bil, vsake proslave bi se
rad udeležil, pa mu ni dano, ni
mogoče. Saj se pa čisto vršijo
kar po tri, štiri in več proslav
na en dan v različnih krajih in
mestih!

Naše društvo št. 262 SNPJ je
sklenilo, da priredi dne 29. sep-
tembra veselico v proslavo jed-
notine 30 letnice. Zeleti je, da bi
prišli vsi bližnji in oddaljeni ro-
jaki in rojakinje k nam na ta
dan. Saj smo pa pripravljene
poset vrniti. Naša naselbina je
napredna. Ima svoj Slovenski
dom, svoje izvrstno pevsko dru-
štvo in dobre diletante. Na svi-
denje pri nas dne 29. sept!

vanski delavci tukaj za skupno
delovanje, tako se bi morali za-
vzeti za skupno akcijo vsi delav-
ci, da si pridobijo svoje pravice,
ki jim jih odreja sedanji sistem.
Na mojih potovanjih naletim
na marsikaj trpkega in žalost-
nega. Vidim obilo gorja med de-
lavci. Vidim pa tudi, da bi si de-
lavci v mnogih slučajih lahko
pomagali, ako bi glasovali za
svoje delavske kandidate ob ča-
su volitev. Delavci se morajo or-
ganizirati in skupno zahtevati z
glasovnicami svoje pravice. Ni-
hče jim jih ne bo prinesel na
krožniku, ako ne bodo sami za-
nje vprašali, ako jih ne bodo sa-
mi pridobili zakonito. Ustava
nam jamči mnogo, ampak mi sa-
mi se moramo potruditi, da pri-
demo do naših pravic. Kapitali-
stični razred nam jih ne bo dal,
ampak nam jih krati na vseh
koncih in krajih.

Na vseslovanskem shodu 18.
avgusta je za Slovence govoril
Vatro Grill, urednik Enakoprav-
nosti. Vsi govorniki so poudar-
jali važnost skupnega dela, važ-
nost skupne borbe proti kapita-
lizmu. To je bil za nas dan, ka-
kršnega še ni videla tukajšnja
okolica. Mestni park, v katerem
smo se zbrali, je bil poln slovan-
skega občinstva, ki je na peko-
čem solncu poslušalo govornike
tri ure. Po končanem programu
je farrelsko pevsko društvo za-
pelo par lepih pesmi. Navzočih
je bilo mnogo domačinov in lu-
di drugih narodnosti. Vsi so se
čudili naši vzajemnosti. Paovke
o "hunkijih" so izginile. Rečem,
da je bil to najlepši dan mojega
življenja.

Anton Zidanšek, zastopnik.

Zabava Slovenskega doma
White Valley, Pa. — Odbor Slo-
venskega doma je sklenil, da pri-
redi domačo zabavo in "corn
roast" v soboto, dne 25. avgusta,
na svojih prostorih. Godba bo
nemškega izvora. Zabave bo do-
volj za vse. Vstopnina 15c. Ko-
ruza se bo prodajala po 5c. Ime-
li bomo obilo dobre pijače. Zato
pa pridite vsi! — Matija.

Razne vesti iz Detroita
Detroit, Mich. — Po dolgem od-
lašanju bom spet napisal par vr-
stic iz naše naselbine. Vzrok
mojemu molčanju je neusmilje-
ni revmatizem, ki mi še vedno
glide vije. Zdravim se že štiri
leta, pa brez uspeha. Sedaj sem
se poslužil mineralne kopeli v
Mt. Clemens, Mich. Nikomur ne
želim muk in trpljenja, ki ga
moram prenašati.

Detroitška slovenska naselbi-
na ima dovolj rojakov, ki bi lah-
ko vsak dan poročali v tem listu,
pa ni zanimanja. Novic je do-
volj vsak dan. Saj imamo tri
nazadnjaške liste, ki izhajajo
kar po dvakrat na dan. Delo v
avtni industriji je sedaj spet
padlo precej nizko pod normalo
produkcije in uposlenosti. Veči-
na naših rojakov je dobila počit-
nice za nedoločen čas, a oni, ki
še delajo, so izpostavljeni pri-
ganjaštvu, ki ga težko prena-
šajo.

Prizor v Constantinu, Alžir, po izgredu med Arabci in Judi,
pri katerih je bilo več mrtvih in na stotine ranjenih.

Lahko se še spominjate vpi-
tja o stavki prošlega aprila, ki
je bila napovedana v avtni in-
dustriji. V listih in po radiju so
grmeli, če zastavkajo avtni de-
lavci, da bo vso Ameriko vrag
vzel, ker haš avtna industrija
odpira vrata na široko "srečnej-
šim dnev" in preljubljeni "pro-
speriteti" po vsej Ameriki. Stav-
kati ni ameriško, ni patriotično,
ni lepo, še gospod se rekli, da je
celo greh. Seveda! Delavec itak
nosi vse grehe, pa naj se mu še
ta prišije na pleča. Sedaj, ko je
delo dovršeno, ko so delavci iz-
gotovili dovolj avtov, pa so vr-
ženi na cesto in nihče se ne bri-
ga zanje. To je ameriško in pa-
triotično! In tudi ni greh, če ti
in tvoji otroci in žena stradajo.
To je vse Bog dal in mora tako
biti! Na eni strani milijoni in
izobilica, na drugi pa velika rev-
ščina in pomanjkanje ter strada-
nje.

Sedaj bodo spet volitve za re-
prezentante v zakonodaje. Kaj
so republikanci, to vemo, kaj so
vladajoči demokratje in "novi
dilerji", to tudi vemo, ker ima-
mo dovolj izkušenj. Vlada še ti-
stega malega zakona v prid de-
lavcem ne enforsira, ki ga je po-
sili dala. Delavci se morajo sa-
mi boriti za njegovo izvajanje s
štrajki. Koliko časa bomo delav-
ci to mizerijo prenašali? Vsak
naj na dan volitev vzame masko
z oči in naj dobro pogleda pro-
stor, kjer bo naredil križ. Čas je
že, da pokažemo, da znamo sami
zase misliti. Otrsimo se pijavk!

Nekateri naši ljudje so se pre-
cej oprijeli demokratov, poseb-
no v Clevelandu, od kjer po ra-
diu širijo svojo propagando. Ali
jim bodo rojaki kar na slepo sle-
dili, ne glede na izkušnje, ki so
jih imeli s svojimi demokrati-
mi reprezentanti v mestni zbor-
nici? To je njihova zadeva, ki
pa je zadeva vseh delavcev.

V Detroitu Slovenci nimajo
demokratskega kluba, imajo pa
kar tri socialistične klube, ki so
dobrostoječi. Klub 114 ima svoj
dramski odsek in gjevski zbor
Svoboda, ki sta storila že mnogo
dobrega za povzdigo delavske
kulture med rojaki. Prošlega
maja sta zbor Svoboda in Sla-
vee skupno uprizorila opereto
"Ciganska nevesta" z velikim u-
spehom. Mnogi se niso mogli
udeležiti, dasi se bi radi, bodisi
radi sredstev ali drugih zadrž-
kov. Zato sta oba zbora soglasno
sklenila, da se imenovana ope-
ta ponovi v oktobru v Češki dvor-
ani na Fillman st. Cena vstop-
nicam je znižana na 40c v pred-
prodaji in na 50c pri vratih.
Pevci se pozivajo, da se gotovo
vsi udeležijo pevske vaje v pe-
tek, dne 24. avgusta, ob 7:30
zvečer na West S. D. D. Vablje-
ni so tudi vsi ostali rojaki in ro-
jakinje, ki imajo veselje do pe-
tja, da pridejo k vavam in nam
pomagajo gojiti lepe petje.

Detroitskim Slovincem je do-
bro znano, da je SND najel po-
slojpe tik svojega zemljišča in
tam ima sedaj svoj lokal, kjer
se vam nudi vsak večer prosta
domača zabava: igranje kart, ba-
linanje itd. Pa tudi dobra pija-
ča se dobi od 7. ure naprej. Se-
daj je ženski odsek S. N. D. or-
ganiziral svoj balinarski klub
po vzgledu moškega balincar-

Prizor v Constantinu, Alžir, po izgredu med Arabci in Judi,
pri katerih je bilo več mrtvih in na stotine ranjenih.

skega kluba. Vsak in vsaka se
lahko pridruži temu skupinam.
Prostor za balinanje je lepo ure-
jen in prvo večje balinanje se
bo odprlo v nedeljo, dne 26. av-
gusta, ob 2. popoldne. Ženski
odsek SND bo pripravil okusno
večerjo, nekaj čisto domačega in
poceni. Če imate na razpolago
harmoniko ali kitaro, prinesite
jo s seboj, da se bomo zvečer
malo zavrteli. In oni, ki imajo
baline, so naprošeni, da jih pri-
nesejo s seboj, kajti SND ima
dovolj balin samo za eno skupi-
no. Prinesite tudi podkve; tudi
te bomo igrali. Kako bo balin-
carska tekma izpadla in kdo bo
zmagal, o tem bomo poročali. Na
svidenje v nedeljo!

Anton Jurca.

**Delavstvo na krivih potih. — Pik-
nik društva "Vijolica"**

Milwaukee, Wis. — Današnje
delavske in gospodarske razme-
re nam nudijo dobro izpričevalo,
kam smo zašli, ker je delav-
ska masa nepremišljeno sledila
onim, ki so izdajalo sladko go-
vorili, nesramno lagali in v obla-
kih obljubovali lepe gradove. In
ko si človek obriše potne srage
trpljenja delavskih zmot, si mi-
slji, da smo prišli na konec sve-
ta, ali pa na rob prepada, iz ka-
tereга ni več izhoda na pravo
pot.

V mislih imam našo ogromno
zemeljsko kroglo, ki jo ravno
zdaj hoče požreti kapitalistična
pošast v okvirju fašizma. — Pro-
savnine čitatelje želim za tren-
tek v duhu popeljati čez široko
morje v Avstrijo, čudno in sre-
no državo, ki ima ustavo od Bo-
ga, ne od ljudstva. Dokler je
ljudstvo imelo svojo ustavo in so
imeli socialisti nekoliko pravic
in svobode, je država kljub kri-
zi čudovito dobro napredovala,
zlasti na ugledu. Ker je nudila
zunanjemu svetu dober vzgled,
je bilo treba socialiste nesram-
no in zavratno pomoriti, ljud-
stvo pa poriniti nazaj na naj-
nižjo stopnjo barbarizma, v suž-
nost. Velik del tega barbar-
skega čina je začel in uspešno
dokončal sam sveti oče. Vedeti
moramo, da morilci avstrijskih
socialistov v februarski revolu-
ciji niso hodili v Rim na božjo
pot, ne na uro gledat, ampak
hodili so po papeževе blagoslove
in njegove nasvete.

Vse kapitalistične države so
na zelo šibkih nogah in do zob
bankrotirane, medtem pa iz ka-
pitalističnih krogov bahato tu-
lijo v svoj imperialistični rog:
"Oboroženi smo do zob in za
vojno pripravljeni, vojne pa no-
čemo!" Iz tega lahko sklepamo,
da oborožene sile čakajo na pa-
pežev žegen, ali se pa boje, da bi
mogoče čez noč prilomastil iz
brloga brat ruskega medveda.
Dobro se zavedajo, da puške po-
kajo na levo in desno, naprej in
nazaj.

Svetovne delavske in gospo-
darske razmere niso bile še ni-
koli tako globoko potopljene ka-
kor so danes, in vsi znaki nam
pričajo, da še nismo dosegli dna
naše bede. Kapitalistični dnevi
ni red je bogato obložen in nje-
gov program dobro urejen z voj-
nami, revolucijami, stavkami in
političnimi umori vseh vrst.
Vsakdo bi rad bil prvi. Iz tega
sklepam, da se nam bliža straš-
na bodočnost, ki bo delavstvu
diktila še večjo sužnost, smrt
ali svobodo.

Kapitalistični padarji in vod-
niki današnjega sistema so po
svetovni vojni podpisali že tu-
cate medsebojnih prijateljskih
pogodb in mirovni
razorožitvenih paktov, pod temi
pakti pa gori ogenj silnega ma-
ščevanja in mednarodne jeze, ki
bo nekega dne nepričakovano
vskipela, pretrgala mednarodne
vezi ter uničila vse pakte. Ta-
krat bo delavstvo na vojnih po-
ljanah dobilo zaslužen plačilo
in bo premišljevalo svoja kriva
pota; spoznalo bo svoje hinav-
ske voditelje in želim, da bi
obračunalo z njimi tako, kakor
je obračunal leta 1917 ruski
proletariat; to bi bil dan plači-
la, dan, za katerega se bori in
umira razredno zavedno delav-
stvo, dan, ki bi ga rad dočakal.

Društvo "Vijolica" priredi
svoj piknik v nedeljo, 26. av-
gusta, v De Werth parku. To dru-
štvo je bilo ustanovljeno pred 16
leti, v časih, ko smo še bili
Kranjci in Stajerci. Majhno
število članstva se je takoj po
ustanovitvi zavzelo, da se Kranj-
ce in Stajerce premesi v Sloven-
ce in smo to tudi sčasom
segli, prej nego smo prič-
li. To društvo je vedno
ralo delavske interese in
svoje članstvo po pravi po-
Bilo je zastopano na 9.
nem zboru J. S. Z. in je
let veljano v Prosvetni
ci. Vsled tega je že od
imelo vedno več naspro-
ko prijateljev, nikoli pa
ko sedaj, ko se ima izvršiti
ženje z J. P. Z. S.

V namen združenja se
avgusta pred državnim
valnim komisarjem v Ma-
Wis, vršilo zaslišanje ob-
organizacij. Prisostvovalo
veliko število naših zaka-
jateljcev in prijateljev
odborna J. P. Z. S., ki so
organizirano hinavsko la-
protestirali proti združit-
da ima zveza že itak preve-
štev, torej, po njih mne-
zveza že dosegla kar je ho-
Koliko so njih protesti
učinkovale na zavarovalno
misarja, mi še ni znano.
stvo tega vlega društva
zmeni za bolečine in za-
krče, ki jih imajo naši na-
niki, ampak s trdnim skle-
mirno vesto bomo šli na
nadaljevali našo veliko d-
nalogo.

Izletnikom prej ome-
piknika se bo gotovo na-
in vesel dan. V imenu
vabim vsa naša sosednja
štva in vse naše stare
goste, da posetite našo
tev. Imeli bomo izvrst-
bo, dobro hladno pijačo
sen prizgrižev in obliki na
pečeno mlado praševico
jagnjevinu. Na izletnike
kal društveni truck na N
in W. Center st. Prvi
ob 1:30, drugi ob 2:30
dne. Prosta vožnja in
vstopnina v park in dvor-
Pridite vsi, ki ljubite
postrežbo in veselje
predvsem pa vabim član
P. Z. S., da se ob tej
skupno snidemo in spozn-
Louis Ambrozich.

**Delo, "polje" in pik-
Presto, Pa. — Z delom
počasi, tovarne v Bridge
začele bolj slabo obrato-
tudi delavce so začeli od-
ti. Kakor izgleda, se de-
obeta slaba zima. Kje
slavna prosperiteta, ki se
je imela vrniti že pred
seči? In mežda? Tisti,
jo, zaslužijo zelo malo, d-
ni vredno omenjati. Po
pa preživijo!**

Po naključju mi je p-
roke A. S. z dne 14. av-
katerem A. Grdina po-
vo slavo "pisanemu polju"
je obudil k življenju
Trunk. Tone mu kar m-
dovolj lepo povedati, ki
vesel tega pojava, potem
tarna nad brezveznost. Pi-
ki bo pogubila duše naš-
Tone naj se nikar ne bo-
si bodo že same znale
dober prostor, ako se bo-
nale po nasvetih, ki jih-
še napredno časopisje.

Društvo št. 166 SNPJ
piknik v nedeljo, dne 26.
sta, na Klemenčevem
ru. Uljudno so vabljeni
liški rojaki, da se udele-
li bomo dobro godbo, ki
iz slovenskih mladencev
SNPJ. Seveda bo postre-
bra v vseh ozirih. Zato
vsi! Pričetek ob 4. pop-
Leo Mar.

PRVINE "BOHEMI"
Češki inženir Odolen
ki je pred kratkim poro-
kritju nove prvine "bo-
objavlja sedaj vest, da
ne ni.

Koblic je iz jachimov
pridelal pripravite, o ka-
je zveza prelaski in je v
podkri mnogo volframa.
in jih je zaradi večje
poslal v Berlin na pre-
spektralno analizo. V Be-
našli v preparatih velike
ne volframa, a neopre-
kakšnih črtah, ki bi
prisostnost kakšne nove

Koblic je nato svoje
je znova prelaski in je v
podkri mnogo volframa.
tudi izločil. Vzrok, da je
zamenjal za novo prvino
tem, da kate volfram
movski rudi neke alu-
lastnosti, tako da zve-
skovalca kaj rad v zmo-

zadruga v likvidaciji

Arouet v D. P.

Emile Zola:

GERMINAL

POSLOVENIL ALFONZ GSPAN

Nastala je globoka tišina. Govoril je. Njegov glas je bil težak in hripav; toda neprestano potujoč, se je bil temu privadil ter je tako sprevaljal okrog svoje vneta grlo in svoj program. Tupatam je izpregovoril glasneje in dosejal govorniške učinke. Razširil je roke in spremljal periode z guganjem ramen, govoril je, kakor da pridiga, in po načinu nabožnih govorov na koncu stavkov padal z glasom, da je to enolično hreščanje naposled le prepričevalo.

Govoril je o veličini in dobrodelnosti Internacionalne; tako je govoril povsod, kjer je nastopal. Razložil je njen namen: osamosvojitve delavcev; pojasnil je njen veličastni ustroj: spodaj občino, višje pokrajino, še višje nacijo in na vrhuncu človeštvo. Roke so se mu polagoma dvigale, grmadile so nadstropja in gradile ogromno katedralo bodočega sveta. Potem notranje poslovanje: bral je pravila, govoril o kongresih, omenjal večje in večje važnost dela, širjenja programa, ki se je prišel z razpravljanjem o mezdah, a se zdaj ukvarja s socialnim izenačenjem, da bo konec mezdnega gibanja. Narodnosti ni več, pač pa so se delavci vsega sveta združili v skupni borbi za pravičnost, ki naj pomene razvaline meščanstva in ustanovi svobodno družbo, kjer tisti, ki ne bo delal, tudi žel ne bo! Zdaj je kričal, od njegovega dihanja se je stresalo papirnato cvetje pod okajenim stropom, kjer se mu je odbijal glas.

Med zborovalci je valovilo. Nekateri so vzklikali:

— Tako je! ... Strinjamo se!

Pluchart je nadaljeval. Preden bodo minila tri leta, bo svet zavzet. In našteval je pridobljene narode. Od vseh strani vro skupaj. Nikdar še ni imela kaka porajajoča se vera toliko pripadnikov. Potem pa, ko bodo sami gospodarji, bodo predpisovali zakone zdajšnjim gospodom in bo na njih vrsta, da jim nastavijo nož na vrat.

— Da, da! ... Oni pojdejo v rove!

Zamahnil je, naj mirujejo. Zdaj se je lotil vprašanja o stvarkah. Načeloma jih odklanja, ker so prepočasno sredstvo, ki le še več delavčeve trpljenje. Toda dokler ni boljše, dokler so neizogibne, se je treba odločiti zanje, ker koristijo vsaj s tem, da razkrajajo kapital. In v tem primeru je slikal Internacionalno kot začetniško stavkujočih; navajal je zgled: v Parizu so za časa stavke livarjev lastniki takoj pristali na vse iz strahu pred vestjo, da bo Internacionalna poslala pomoč; v Londonu je rešila rudarje v prenegovniku tako, da je na svoje stroške poslala nazaj v domovino vlak Belgijcev, ki jih je bil pozval lastnik rudnika. Samo pristopiti jim je bilo treba, pa so družbe trepetale, delavci so se pridružili veliki delavski vojski, pripravljeni, da rajši umrjejo drug za drugega, kakor bi ostali sužnji kapitalistične družbe.

Prekinilo ga je ploskanje. Obrisal si je z robcem čelo, odklonil pa je vrček, ki mu ga je bil ponudil Maheu. Hotel je nadaljevati, pa mu je novo ploskanje pretrgalo besedo.

— Dobro je! Brž dejal Stefan. Dovolj imajo ... Brž izkaznice!

Sklonil se je pod mizo in se spet pojavil s črno leseno skrinjico.

— Državljani, je prevpil trušč, tu so članske izkaznice. Naj pridejo vaši zastopniki sem, dal jim bom izkaznice, oni pa naj jih razdelijo ... Vse drugo bomo kasneje uredili.

Rasseneur je planil in spet ugovarjal. Kraj njega je Stefan krilil z rokami, ker je prišla nanj vrsta, da govori. Nastala je strahovita zmeda. Levaque je dvigal pesti, kakor bi se hotel stepiti. Maheu je stal in govoril, ne da bi bilo moči razločiti eno samo besedo. V tem naraščajočem hrupu se je dvigal od tal prah,

vzvrtnični prah poprejšnjega plesišča, ki je zasmrjal zrak z močnim vonjem po vlačnih in vozačih.

Hipoma so se odprla vratca, ki jih je zastavila Desirjevka s trebuhom in nedriji; zavpila je z grmečim glasom:

— Molčite, za božjo voljo! ... Orožniki so tu!

Prišel je okrajni komisar, malce kesno aicer, da sestavi zapisnik in razžene zborovanje. Štirje orožniki so ga spremljali. Pet minut jih je bila vdova zadrževala pri vratih in jim odgovarjala, da je doma in da ima pravico sprejemati prijatelje. Toda odrinili so jo in zdaj je pritekla obvestiti svoje otroke.

— Tukaj morate pobegniti, je nadaljevala. Neka orožniška mrha straži dvorišče. Nič za to, izhod na cesto je skozi drvarnico ... Kar podvizajte se!

Ze je komisar trkal s pestjo in ker mu niso odprli, je pretel, da bo ulomil. Gotovo jih je bil naznanil kak ogleduh, zakaj komisar je kričal, da je zborovanje nezakonito, ker je notri mnogo rudarjev brez povabila.

Ropot je v dvorani bolj in bolj naraščal. Tako se ne morejo razbežati, saj niso niti glasovali ne za pristop ne za nadaljevanje stavke. Vsi so si vtepli v glavo, da govorijo hkratu. Naposled se je predsednik domislil, da bi glasovali z vzklikom. Roke so se dvignile, zastopniki so v hitrici izjavili, da pristopajo v imenu odsotnih tovarišev. In tako se je zgodilo, da je deset tisoč montsoudskih premogarjev pristopilo k Internacionalni.

Zdaj se je začel beg na vse strani. Da bi Desirjevka branila umik, se je uprla ob vrata, po katerih so ji za hrbtom udarjala kopita orožniških pušk. Rudarji so preskakovali klopi ter bežali drug za drugim skozi kuhinjo in drvarnico. Eden izmed prvih, ki je izginil, je bil Rasseneur, a za njim Levaque, ki je pozabil njegove pasovke in sanjal o tem, kako si bo privoščil vrček piva, da si opomore. Stefan je bil pograbil skrinjico ter čakal s Pluchartom in Maheuom, ki sta menila, da morata zavoljo časti oditi poslednja. Ko so odšli, je ključavnica popustila in komisar je stal pred vdovo, ki je bila z nedriji in trebuhom še zmerom za barikado.

— Kaj pa imate zdaj, ko ste mi vse razbili! je dejala. Saj vidite, da ni nikogar.

Komisar, počasen človek, ki se je nerad razburjal, ji je samo zagrozil, da jo bo odvedel v zapor. Potem je odšel sestavljal zapisnik in odvedel svoje štiri orožnike na veliko veselje Caharijevo in Mouquetovo, ki sta uživala spričo tega posrečenega objestnega dejanja svojih tovarišev, ne da bi jima bila mar oborožena sila.

Zunaj na ulici je Stefan, četudi ga je ovirala skrinjica, dirjal, drugi pa za njim. Hipoma se je domislil Pierrona in se vprašal, zakaj ga ni bilo videti; in Maheu, ki je tudi tekel, mu je odgovoril, da je bolan: bolezen baš o pravem času, strah, da se ne bi očrnil. Hoteli so zadržati Plucharta; toda izjavil je, ne da bi se ustavil, da bo ta hip odpotoval v Joiselle, kjer pričakuje Legoujeux njegovih navodil. Tedaj so mu vzklikali: srečno pot! in niso tekli nič počasneje, temveč privzdigovali so pete in bežali križem Montsouja. Tupatam je padla kaka beseda, pretrgana zaradi zasoplosti. Stefan in Maheu sta se samozavestno smejala, ker sta bila trdno prepričana o zmagi. Ko bo Internacionalna poslala pomoč, jih bo rudniška družba prosila, naj se spet lotijo posla. Toda v tej vni, polni upa, v tem begu, v velikih čevljih, odmevajocih po tlaku, je bilo še nekaj drugega, nekaj mrkega in divjega, neka sila, ki bo s svojim dihom razpalila kolonije na vse štiri vetrove po deželi.

(Dolge prihodnjice.)

E. Feber:

BOGATI AMERIČAN

Sluga je prinesel početnico, ki jo je bančni ravnatelj v naglici preletel. Cital je:

Joachim Vilpert,
ravnatelj zavarovalnice za dedščine
143 Times Square New York

"Naj gospod vstopi," je zapovedal slugi.

Koj nato je vstopil mlad mož in se spustil v klubnjak.

"Dovolite, gospod," je začel tujec. "Po rodu sem ameriški Nемец in živim že dvajset let v Ameriki. V tem času se nisem niti enkrat oglašil v Evropi; moja sedanja pot me pa vodi naravnost k vam."

Ravnatelj Klausner ga je začuden pogledal.

"Takoj preidem k stvari," je stvarno povzel gospod Vilpert, "da vam pojasnim, za kaj gre. Ponudim vam popolnoma neriskanten zaslužek sto tisoč dolarjev, za protiuslugo zahtevam le dvajset odstotkov zase."

"Da slišimo!" je hladno dejal Klausner.

"Nemara vam je znano, da se

je pred kakšnimi tridesetimi leti neki mlad mož, George Klausner po imenu, izselil iz Koelna v New York?"

"Da, spomnim se. Moja mati mi je pripovedovala o tem sorodniku."

Ravnatelj je mislil, da gre za stotisočdolarsko dedščino, in je z zanimanjem vprašal:

"Ali je mar umrl?"

"Ne," je odgovoril Vilpert, "narobe, prav zdrav je, samo od sile muhast je. Namen mojih potovanj po Evropi je, da poiščem v Evropi živeče sorodnike bogatinov, ki umrli v Ameriki brez dedičev, in jim proti primernim odstotkom pomagam do dedščine."

"Kaj vas je pa potem napotilo k meni, ko sami pravite, da moj sorodnik še živi in da je zdrav ko riba?"

"Takoj vam pojasnim. Časih namreč kupčijo že tedaj pripravimo, ko dotičnik še živi. Tako sem šel tudi k vašemu sorodniku, gospodu Georgu Klausnerju, ki je danes lastnik največje ameriške tovarne tinktur za kurja očesa in večkratni dolarski milijonar. Od njega sem izvedel, da ste vi njegov edini

še živeči sorodnik; zaupal mi je

tudi, da ima zastran vas še prav

poseben čudaški načrt. Povedal mi je, da se ravno pripravlja na pot v Berlin. Tam bi se ustavil v hotelu "Adlonu", se preoblekel in prišel potem v siromašni, ponošeni obleki k vam ter vas prosil podpore. Če bi ga prijazno sprejeli, bi se vam dal pred vrnitvijo v Ameriko spoznati, za vašo gostoljubnost bi se vam pa izkazal hvaležnega s sto tisoč dolarji in bi vas v oporoki postavil za edinega dediča. Če bi ga pa neprijazno sprejeli, ne bi nikdar več dal glasu od sebe in bi vse svoje veličansko imetje zapustil v dobrodelne namene."

"Vi pa zahtevate svoj delež kajpada že vnaprej?" je vprašal Klausner nekam porogljivo.

"Kaj še!" je vzkliknil Vilpert. "Denar mi boste izplačali šele tedaj, ko boste imeli sto tisoč dolarjev že v rokah."

Deset dni nato je potrkal na vrata Klausnerjeve vile siromašno oblečen mož, ki se je izdal za ameriškega sorodnika lastnika vile. Bankir je stopil gostu osebno naproti in ga prijazno pozdravil. Tujec je imel v roki star in že ponošen kovček.

"Moje ime je Georg Klausner!"

je dejal. "Res lepo si storil, da

si me tako ljubezljivo sprejel. Gotovo misliš, da sem bogat, toda kakor sam vidiš ..."

"Nikakor ne," je hitro odvrnil ravnatelj Klausner. "Vem samo to, da si moj sorodnik in zato dobro došel gost v moji hiši."

Spremlil ga je v sobo, ga obilno pogostil in naročil zanj celo več novih oblek. Gost se je v veliko bankirjevo veselje zelo dobro počutil pri njem. Toda ravnatelj še zmerom ni mogel prav verovati v stotisočdolarsko darilo in je zato skrivaj telefoniral v hotel "Adlon":

"Ali se je pri vas ustavil neki Klausner iz New Yorka?"

"Da!"

"Ali je zdaj v hotelu?"

"Ne! Gospod je odpotoval in se šele čez teden dni vrne. Svojo prtljago je dal spraviti v sobo, ki jo je plačal za teden dni naprej."

Klausner je odložil slušalko. Zadovoljno si je pomel roke in zamrmral:

"Osemdeset tisoč dolarjev mi ne uide!"

V nekaj dneh je postal iz starikavega, borno oblečenega moža eleganten gospod. V Klausnerjevi vili se mu je imenitno godilo; niti trenutek se mu ni bilo treba dolgočasiti.

Čez teden dni je pa dejal Georg Klausner svojemu gostitelju:

"Ljubi prijatelj, kar ti bom zdaj povedal, te bo gotovo iznenadilo. Nisem namreč siromak — ravno narobe ..."

In tovarnar tinktur za kurja očesa mu je povedal historijo, ki jo je ravnatelj že poznal. Vzlic temu se je bankir delal silno presenečenega.

"Ker sem se zdaj imel priložnost prepričati, da si človek dobrega srca," je končal gost svoje pripovedovanje, "te postavim za svojega edinega dediča; da se odškoduješ za izdatke, ki si se zaradi mene vrjel vanje, pa vzemi tale ček."

Potegnil je iz žepa ček za sto tisoč dolarjev in ga podal bančnemu ravnatelju.

Drugi dan je spremlil ravnatelj svojega ameriškega sorodnika na postajo. Ko se je vrnil domov, ga je že čakal Vilpert.

"Gotovo ste prišli po dvajset tisoč dolarjev," je rekel bankir. "Na žalost vam zneska še ne morem izplačati. Dobil sem namreč ček ..."

"Razumem," mu je skočil Vilpert v besedo. "Zaradi varnosti bomo najprej brzojavno vprašali v New York, ali je ček pokrit. Popolnoma prav imate. Prosim vas le, da mi denar brez odloga izplačate, če dobite ugoden odgovor, ker nimam v Berlinu nikakih opravkov več in se moram vrniti v Ameriko."

Klausner je poslal brzojavko. Dobil je odgovor:

"Ček pokrit."

Ravnatelj je dal v svoji banki knjižiti od čekovnega zneska osemdeset tisoč dolarjev na svoj račun in hkratu odredil, da izplačajo Vilpertu dvajset tisoč dolarjev.

Teden dni nato je izdala berlinska policija tiralico proti newyorškemu meščanu, v Nemčiji rojenemu Georgu Klausnerju in njegovemu pajdašu, dozdavnemu Joahinu Vilpertu. Sleparka sta bila izmamila nekemu berlinskemu bančnemu ravnatelju s ponarejenim čekom dvajset tisoč dolarjev, pri čemer sta se poslužila sorodnosti imen z uglednim newyorškim tovarnarjem Klausnerjem.

TAKO JE,

če si pri sorodniku izposodiš denar!

Napisal Maurus Mezel

Schmied sreča Meierja.

"Zakaj si pa tako ogorčen?" vpraša Schmied.

"Kako ne bi bil!" odvrne Meier. "Kar penim se od togo-

te, kar toč se mi izliva! ... Samo poslušaj!"

Schmied napeto prisluhne.

"Predvčerajšnjim sem stopil k svojemu bratranču in ga pro-

sil, naj mi posodi najdalje za en mesec 500 šilingov."

"Aha," se je zasvetilo v Schmiedovih možganih. "Kajpa-

da ti denarja ni hotel dati?"

"Narobe—dal mi ga je, lo-

pov!"

V Schmiedovi glavi je spet postalo tema.

Čikaška razstava: Medvedji ples v švicarskem paviljonu

"Potem pa ne razumem, zakaj ..."

"Pri priči mi je posodil denar, celo brez obresti—skopuh stari! Saj bi pa bila tudi najgrša nizkotnost, če bi od svojega sorodnika zahteval obresti."

"Zato jih pa tudi ni zahteval," je plaho pripomnil Schmied.

"A najlepše šele pride ... Danes sem slučajno dobil od nekakega dolžnika večji znesek. Moja prva pot je bila, da poravnam dolg pri svojem bratranču. Izročim mu denar in hočem oditi. Tedaj me pa pokliče nazaj."

"Kaj se nisi zmotil?" je vprašal.

"Ne," sem odgovoril. "Le še enkrat dobro preštej!"

Res je preštel in dejal: "Ne ujema se, saj si mi dal samo 490 šilingov in 67 grošev."

"Nu," sem mu začudeno odgovoril, "pa obresti?"

"Obresti?" vpraša Schmied.

"Menda! Stvar je jasna ko dan. Posodil mi je denar na trideset dni, jaz sem mu ga pa vrnil čez dva dni. Ker po navadi svoj denar posoja po 2% na mesec in izposojenih mi 500 šilingov lahko za 28 dni prej drugemu posodi, kakor je računal, pri sorodniku pa vendar ne bo iskal zaslužka, sem mu enostavno kar koj odbil od zneska ta dva od-

NAROČITE SI NOVO KNJIGO

The Native's Return

Spisal Louis Adamič

To knjigo lahko dobite pri nas kot član s poštnim za \$2.00. Pošljite nam Money Order ali v gotovini s priporočenim pismu. Na naslov: Prosveta, 2657 S. Dale Ave., Chicago, Ill. Pišite takoj.

Ime..... Član št.....

Naslov.....

Mesto..... Država.....

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČL. S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene smérne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTE

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na željo tudi vse ustrezne pojave